ručením nuceným tím způsobem, že v každém místě sestavena byla dle censu listina osob (εὐσχήμονες), z nichž losem ustanovováni byli t. zv. praktorové, výběrčí daní, kteří byli státu za předem určený obnos daně osobně i rukojmími zavázáni. Z téhož seznamu vybíráni byli dále dozorčí orgánové (strategové, epiterété), rovněž státu podpůrně za nedoplatky ručící; kruh těchto osob byl stále rozšiřován, tak musili v další řadě hraditi schodky starostové obcí, až konečně byl system ručení měst i v Aegyptě zaveden.

Spisovatel podává mnohé cenné příspěvky k studiu finanční politiky a techniky v jednotlivých územích říše římské až do doby Diokletiánské; některé úsudky nezdají se nám však dosti přesvědčivě doloženy. Tak zejmena jednu ze svých základních theorií, že konduktorát, t. j. pacht dávek státních, přeměnil se již dosti záhy v době císařské v instituci mající povahu úřední, opírá spisovatel toliko okolností, že někteří conductores vectigalium byli zároveň císařskými úředníky, tak Antonius Rufus uvádí se v nápisech jako conductor v r. 146—157 po Kr. v Dacii, Pannonii a Noricum, a spolu jako praefectus vehiculorum a procurator. Z toho lze však nejvýše dovoditi, že převzíti pacht státních dávek, konduktorát, nebylo státním úředníkům bráněno.

Dr. Josef Vančura.

Унив. извѣстія, Kijev 1902. Obšírný článek prof. *J. A. Pokrovského*, Генезисъ преторскаго права. V úvodě rozbírá autor otázku původu práva praetorského v literatuře, dotýká se theorie vládnoucí a odchylné, originální theorie Puntscharta (Die Entwickelung des grundsätzl. Civilrechts der Römer 1872) a Schnetzeho (Privatrecht und Prozess in ihrer Wechselbeziehung 1883). V hlavě první (str. 17.—78.) promlouvá o roli magistráta v starořímském processe civilním. § 1. jedná o karakteristických zvláštnostech starořímského procesu a o pokusu jich objasnění (karakteristické dělení na jus — judicium), rozbor literatury této otázky jakožto základu zvláštností procesu římského, rozbor theorie dogmatické, konstituční, učení o legisakcích Iheringovo, Bernhöftovo (Staat und Recht der röm. Königszeit 1892), Schultzeho (spis shora zmíněný) a Krügerovo (Geschichte der Capitis Deminutio I. 1887). § 2. jedná o pignoris capio a manus iniectio, způsobech to mimosoudní exekuce nejen u Římanů nýbrž i u jiných národů. Při rozboru manus injectionis dotýká se otázky addictionis a účastenství vindexa. Ke konci pak pojednává autor o historickém postavení obou těchto forem a roli magistráta. § 3. Legis actio per sacramentum. Dotýká se otázky původního významu sacramenta, totiž sacramenta jako přísahy stran, podává rozbor theorie Dantzovy (Der sacrale Schutz im röm. Rechtsverkehr 1859) jakož i pokusy jejího opravení (Krügerův, Schultzeův, Pflügerův), ke konci pak vlastní analysu této legisakce, jakož i vývody ohledně původu a dalšího rozvoje této legisakce. V § 4. pak shrnuje všeobecné vývody o legisakcích v několika zásadách: Dle pojmu legisakcí účastenství magistráta není nevyhnutelné; jestliže se súčastní procesu, zakládá se toto účastenství nikoli na jeho funkci soudní nýbrž na funkci politické, neboť účastenství jeho v legisakcích nedává mu vlády nad právem materielním. V hlavě druhé (str. 79.—134.) rozbor formální genese práva praetorského. § 5.: Administrativní cognitio a interdicta. Rozvoj interdiktů

z cognitio magistrátské (vládnoucí theorie Huscheho: Die Multa und das Sacramentum a Jobbé-Duvala: Études sur l'histoire de la procédure chez les Romains 1896). § 6. jedná o stipulationes praetoriae, missio in possessionem a restitutio in integrum. § 7. jedná o praetorských prostředcích v době procesu s formulami. Dotknuv se nejprvé starých forem vlivu praetorského (interdicta a p.), rozbírá autor nové jeho formy: denegatio žaloby a excepce, a podává zároveň analysu jich povahy právnické, jakož i rozbor mínění Schultzeova o obecném karakteru procesu s formulami a exkurs o procesuální konsumpci. V § 8. pak shrnuje všeobecné resultáty této hlavy (praetorské prostředky vyvinuly se z administrativní cognitio, až do zákona Aebutiova mimo veškeré spojení s normálním procesem občanským). Hlava třetí (str. 135.—176.): materiální genesis práva praetorského. V § 9.: Jurisdictio a imperium dotýká se neustálenosti klassické terminologie, dřívějších názorů o jurisdikci, juris dictio a imperium v klassické jurisprudenci. Ke konci pak vyvozuje, že dlužno hledati zárodek práva praetorského v ideji ochrany obecného míru. § 10.: Princip obecného pořádku v historii práva praetorského (vyklíčení práva praetorského, otázka o materialném vzniku interdiktů, sledy tohoto principu v pozdějších institucích praetorských, zvláště v historii závazku, postupné rozšiřování tohoto principu a parallelní ztráta jeho počáteční břitkosti. § 11.: Princip obecného pořádku v aedilském právu. Dotknuv se nejprve jurisdikce aedilské rozbírá autor otázku rozvoje prostředků aedilských. Probrav mínění Iheringovo (Zweck im Recht) a Wlassakovo (Zur Gesch. der Neg. gestio) o principielní protivě mezi praeturou a aedilitou, dokazuje autor chybnost tohoto mínění. Hlava čtvrtá (str. 178.—209.): Právní povaha juris honorarii. V § 12. podává nejprve obzor po současné literatuře; rozebírá mínění Windscheidovo (Actio des röm. Civilrechtes 1856 a kritiku jeho odpůrce Muthera 1857), mínění Brunsovo (mimochodem v Symbolae Bethmanno-Hollwegio oblatae 1868), ke konci pak mínění Bekkerovo (Actiones) a dokazuje jeho neudržitelnost. § 13.: Právní povaha práva civilního a praetorského. Právnická karakteristika juris civilis: actio je toliko funkcí práva. Pak pojednává o jus honorarium (actio v případech v ediktu napřed neupravených, vznik a rozvoj ediktu a jeho vliv na soukromoprávní poměry) a na konec závěr: V systemu práva praetorského jus jeví se býti následkem actionis.

Dr. Čk.

Przegląd prawa i administracyi 1902. Prof. Dr. *Ign. Łyskowski.* O pojęciu własności zarazem przyczynek do nauki o źródłach prawa. Obšírná práce o pojmu vlastnictví s abstraktního stanoviska právního jakož i hospodářského a společenského, a zároveň rozbor pramenů. V II. kapitole dotýká se kriticky práce hrab. Pinińského Begriff und Grenzen des Eigenthumsrechtes nach röm. Rechte, Vídeň 1902, vyšlé nejprve polsky 1900 v »Památníku jubilea 500letého lvovské university«, a dochází rozborem pramenů římských k přesvědčení, že podle práva římského podstatou pojmu vlastnictví nikterak není neobmezené panství nad věcí fysickou, nýbrž toliko možnost výlučného hospodářského využitkování jejího, podobně jako Piniński v zmíněném spise: vlastnictví jest právními předpisy zajištěná právní možnost vý-